

Prof. Jan Dul wil meer arbokritiek

'Arbo- deskundige moet een beetje artiest worden'

Zachte heelmeesters maken stinkende wonden.

En dus wil hij een omslag in de arbowereld.

Prof. dr. ir. Jan Dul, hoogleraar Technology and Human Factors aan de Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit, wil af van vrijblijvendheid en bepleit hard werken aan evidentie en toegevoegde waarde van de arbosector. Op 19 november leidt Dul het Arbo Anders-forum op het Arbocongres in Den Haag.

tekst Ton Bennink

Natuurlijk, een fijne bureaustoel en een goede computermuis verhogen het comfort. Maar wetenschappelijk bewijs dat goed meubilair leidt tot minder gezondheidsklachten is er niet, betoogt Jan Dul, hoogleraar Technology and Human Factor aan de Erasmus Universiteit. "Goed meubilair kan leiden tot comfort of productiviteitsverbetering, maar minder nek-, schouder- of rugklachten zijn geen evidentie. We kunnen het ons als arbodeskundigen niet veroorloven om dat dan toch aan te nemen. De arbowereld claimt soms zonder dat er overtuigend wetenschappelijk bewijs voor is. Dat is niet goed. Durf kritisch te zijn."

Opnieuw legitimeren

Jan Dul trekt graag de vergelijking met de geneeskunde. Daar worden behandelmethodes die niet door wetenschappelijk bewijs worden ondersteund, als kwakzalven betiteld. "Dat woord is te sterk voor de arbo-professie. In de geneeskunde kunnen doden vallen door niet *evidence-based* te handelen. Maar ik zou wel dezelfde denktrant willen overnemen. We hebben als arbosector nog te weinig onderzoek gedaan naar wat werkt. Van veel claims dienen we te onderzoeken of ze kloppen."

Weten we dan helemaal niets, als het gaat om interventies? Jawel. Interventies kunnen zeker positieve effecten hebben op het welzijn van de mens. Bovendien:

zijn er aanwijzingen in empirisch onderzoek dat positieve menseffecten samengaan met positieve organisatie-effecten, zo stelt Dul. Maar het zijn slechts aanwijzingen, en dus is Dul voorzichtig. Volgens hem moet het arboveld zichzelf opnieuw legitimeren. Een logische volgende stap in de ontwikkeling van de sector. "Vroeger ontleende de arbodeskundige zijn legitimiteit aan de wetgever. Die schreef een flink aantal wettelijke regels voor ter bescherming van de werknemer. Dat is nu terecht teruggeschreefd. De overheid handhaaft alleen op risico's die ernstig gevaar opleveren voor de werknemer, zoals het werken met toxische stoffen of in de petrochemische industrie. Daar mag ook niet mee gemarchandeerd worden. Er liggen nu kansen voor de arbodeskundige om samen met de werkgever zaken aan te pakken die geen ernstige gezondheidsrisico's opleveren, maar wel bedrijfskundige risico's. Denk aan vermindering van productiviteit. Dat betekent dat de arbodeskundige zijn gezag opnieuw moet verdienen. Niet door met het wetboek te zwaaien, maar door een partner te zijn van het bedrijfsleven. Repressief beleid is grotendeels verdwenen."

Negatieve correlatie

Volgens de hoogleraar zitten we in de Westerse wereld in een ontwikkelingsfase waarin het beschermingsniveau van de werknemer grosso modo wel gegarandeerd is. "Als ik zeg dat het niet is aangetoond dat met bilan invloed heeft op gezondheidsklachten, neem ik onderzoek uit de westerse geïndustrialiseerde wereld als norm. Natuurlijk is het in landen die minder ver zijn op het gebied van arbeidsomstandigheden wel nodig om wat meer repressief beleid te voeren. Hoe groter de risico's, hoe meer arbeidsomstandighedenbeleid van de overheid vereist is. Maar de Nederlandse werknemer heeft in het algemeen niet meer te lijden onder erarmelijke omstandigheden tijdens het werk en op kantoor zit niemand op een keukenstoel – hoewel er ook in ons land industrieën zijn met slechte arbeidsomstandigheden en grote gezondheidsrisico's. Arbodeskundigen kunnen een volgende stap maken: als de ernst van de risico's het toelaat."

Er is dus werk werk aan de winkel – in de opieding, de nascholing en ook in de vakliteratuur. "Als ik het wat chargeer, heeft de arbodeskundige te weinig bedrijfskundige kennis. Daar zullen we in

moeten investeren. Er is een link tussen arbeidsomstandigheden en bedrijfskundige thema's als innovatiekracht en productiviteit. Die link kan je leggen aan het begin van de loopbaan, dus in opiedingen. Een manager is een ondernemer: hij ziet kansen, geen bedreigingen. De arbowereld heeft twee problemen: het imago en de identiteit. Het imago van de arbosector is negatief, en dat geldt ook voor de woorden die gebruikt worden: ziekte, verzuim, klachten, arbeidsongeschiktheid – daar heeft het bedrijfsleven geen zin in. Het tweede probleem is de identiteit. Die komt overeen met het imago. We dienen ons daarom te positioneren als sector die kan bijdragen aan gezondheidsbevordering en het bewerkstelligen van primaire bedrijfsvoordelen. Maar dat kan alleen door *evidence-based* te adviseren en mee te denken met de ondernemer. We kunnen ons geen zannames en claims meer veroorloven."

Evidentie voor interventies

Dul weet dat het gevoelig ligt, maar wil desgevraagd wel twee voorbeelden geven van zaken waarvan het nut (nog) niet wetenschappelijk is aangetoond. Zo ontbreekt bij kantoorwerk het empirische bewijs dat houdingsverbetering en werkplekaanpassingen RSI-klachten kunnen voorkomen, volgens de hoogleraar. "Al is wel aangetoond dat ze bij mensen met beginnende klachten verergering kunnen tegengaan." Dul schaaft zich ook in het kamp van epidemioloog professor Allard van der Beek, die eerder in dit blad zei dat op de oude leest geschoeide tiltrainingen niets uithalen. Maar hoe vertel je dat de medewerker van de thuiszorg, die al jaren collega's wijst op het belang van een rechte rug en gebogen knieën bij het tillen? "Lastig. Het is aangetoond dat het tillen van zware lasten gedurende een groot deel van de dag een risicofactor is voor rugklachten. Alleen is er geen wetenschappelijk bewijs dat tiltrainingen rugklachten verminderen, en het is in ieder geval niet verstandig om daar op basis van geloof mee door te gaan. Wellicht zijn andere maatregelen meer effectief zoals gebruik van tilhulpmiddelen of vermindering van het aantal te tillen patiënten." Omdat er nu eenmaal weinig wetenschappelijke bewijzen zijn voor interventies van arbodeskundigen, is het een uitdaging voor het werkveld om de werkgever te overtuigen van de toegevoegde waarde van de arbodeskundige

bij de bevordering van de gezondheid dan wel het bereiken van bedrijfsdoelen – zeker omdat de academische wereld nog onvoldoende onderzoek heeft gedaan naar effectieve interventies. Dat beaamt Dul ook: "Er zijn weinig tot geen bedrijven die het nut en de noodzaak zien van investeren in arbeidsomstandigheden. Je moet daarom als arbo-coördinator of preventiemedewerker een beetje artistiek zijn. Vroeger heette geneeskunde ook geneeskunst. Het verbeteren van arbeidsomstandigheden is ook bijna een kunst. Zeker als je niet gesteund wordt door wettelijke voorschriften of harde evidentie. Arbo is geen groot issue voor het bedrijfsleven." De arbodeskundige zal volgens Dul ook meer moeten opschuiven naar de managers, in die hebben nu eenmaal andere waarden. "Managers zijn gericht op geld verdienen en op andere bedrijfsdoelen, en zien medewerkers als *human resource*. De arbodeskundige focust vooral op de medewerker zelf. De arboprofessionaal zal meer richting manager moeten opschuiven en zijn of haar waarden moeten aanhangen."

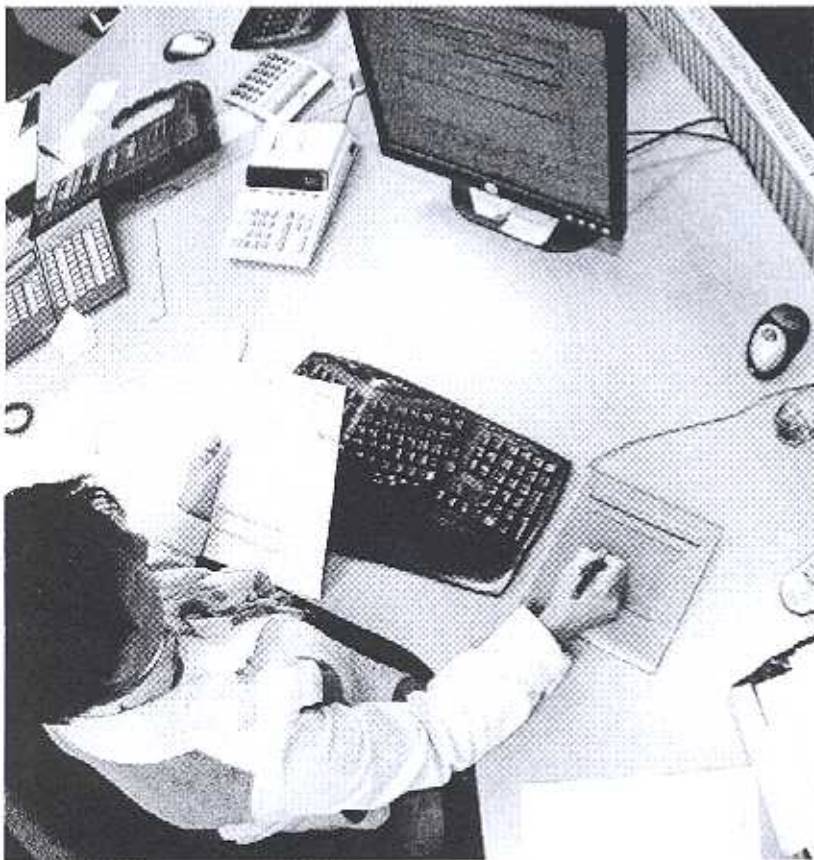
De enige die van nature gezag heeft is de bedrijfsarts, meent Dul. Hij of zij ontleent dit aan zijn medische achtergrond, niet aan zijn bedrijfskundige kennis. "Ik zie de toekomst van de sector nu nog niet zo positief. Maar als de arbowereld hard werkt aan evidentie voor interventies en oplossingen, en de bedrijfskundige kennis weet te vergroten, dan zie ik wel degelijk mogelijkheden. Als je iets wilt, moet je jezelf aanpassen. De buitenwereld verandert niet voor je." <

Wilt u meer weten over de Arbo-2010-congressen? Ga naar www.arbo-online.nl/congres

© 2009 Kees Winckmann

Er is geen wetenschappelijk bewijs dat tiltvrije open ruilklachten verminderen

De invloed van werkolkaatpassing op het voorkomen van RSI-klachten niet aangetoond

“We kunnen
ons geen
aannames
meer
veroorloven”

© 2009 Kees Winckmann

Het Arbo- en preventiecongres: komt u ook?

Kleur bekennen

Goede arbeidsomstandigheden horen bij duurzame organisatie. Dat betekent dat alle medewerkers veilig en gezond werken tussen de oren moeten hebben. Ook het management.

Arbofunctionarissen zien graag dat hun initiatieven blijvend resultaat opleveren en zoeken aansluiting bij de strategie van een organisatie. Het Arbo- en preventiecongres 2009 wijst u de weg, want het staat geheel in het teken van 'Kleur bekennen' en daarmee goede arbeidsomstandigheden creëren. Het herkennen van de diverse stadia 'duurzaam zijn' is de eerste stap naar betere advisering en een grotere bijdrage in duurzaamheidsgroei.

Onder voorzitterschap van **prof. dr. Tjabe Smid** (bijzonder hoogleraar arbeidsomstandigheden VU Medisch Centrum en Manager Occupational Safety KLM Strategic HR) komen belangrijke arbo-onderwerpen en hun relatie met duurzaamheid aan bod. Er zijn drie plenaire lezingen en u kunt kiezen uit negen workshops. Verder zullen gerenommeerde sprekers tijdens het forum 'ArboAnders' discussiëren over de stellingname van **Prof. Jan Dul**, (hoogleraar Technology and Human Factors, Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit) dat u veilig en gezond werken moet combineren met de kortetermijndoelen van een onderneming (zie het artikel op pagina 26 van dit nummer).

Korting: abonnees van Arbo ontvangen korting en betalen € 450
Accreditatie: 'Waardering Hobéon SKO-AH' en/of 'Waardering Hobéon SKO-VK', 1 punt en Waardering SRAO (BA&O) 1 punt
Informatie: www.arbo-online.nl/congres

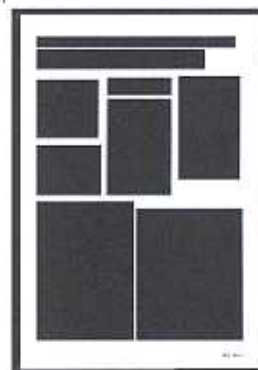
Plenaire lezingen

- Lezing 1** **Duurzame cultuurverandering**
prof. dr. Andrew Hale (emeritus hoogleraar vakgroep Veiligheidskunde TU Delft)
- Lezing 2** **Kleur (be)kennen! Hoe duurzaam verandert u?**
ir. Petra Marieke Haartsen (zelfstandig adviseur geleerd aan Twynstra Gudde Advisories & Managers)
- Lezing 3** **De aanpak van Sara Lee International**
Frans Schuit (hoofd bij de interne gecertificeerde afdeling van Sara Lee International, adviseur en Manager Corporate Safety voor internationale bedrijven wereldwijd)

Workshops

- Workshop 1** **Duurzaamheid. Hoe werkt het?**
dr. Henk Bolk (bedrijfs-, organisatie- en verandertkundige en leidinggevende in een innovatieve gemeentelijke organisatie met 3000 medewerkers)
- Workshop 2** **Kosten en baten**
prof. dr. Michiel De Looze (bijzonder hoogleraar Bewegingswetenschappen Vrije Universiteit en ISO Kwaliteit van Leven) en
drs. Richard Van Der Weide (directeur Intergo)
- Workshop 3** **Kleurrijk veranderen met de arbocatalogus**
dr. Jeannette Paul msc (zelfstandig adviseur, voormalig onderzoeker, projectleider en beleidsmedewerker in de rijksveerheid)
- Workshop 4** **De RI&E als cultuurtool**
ir. Cecilie Van der Velde mwa (arbeids- en organisatiekundige en veiligheidskundige, bestuurslid van de BA&O en de nieuwe convenantwerkgroep van de beroepsverenigingen de menselijke factor)
- Workshop 5** **Integraal gezondheidsmanagement**
drs. Maarten Jan Stam (zelfstandig gevraagd adviseur en docent aan ondermeer de Erasmus Universiteit)

Naam: Arbo- en preventiecongres
Datum: Donderdag 19 november 2009
Thema: Kleur bekennen
Locatie: 7 AM, Buitenhof 47, Den Haag
Prijs: € 495

- slieft)
- Workshop 6 Veiligheidscultuur en innovatie**
ir. Inge Kamphuis (innovatieadviseur bij Syntra)
- Workshop 7 Organisatiebeleid en PSA**
drs. Sjoukje Ruimer (klinisch psycholoog en organisatiekundige, zelfstandig adviseur arbeid en gezondheid, managementconsultant, trainer en coach)
Roos Van Der Spek (zronds- en organisatiekundige bij de interne ArboDienst van Siemens Nede

- land)
- Workshop 8 De preventiemedewerker in de klei**
drs. Nico Knibbe (bewegingswetenschapper en voerbtingskundige, partner onderzoeks- en adviesbureau locomotion, Buzz work)
- Workshop 9 Adviseurs en klanten: een scheve verdeling?**
dr. Bas Sorgdrager (bedrijfsarts bij AcboUme en verbonden aan het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten)